

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΘ' 28 Ἀπριλίου 1885
Συνδρομή Ἱταλία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους καὶ εἶνε Ἱταλία. — Γραφεῖον Διευθ. Ἐπι τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39.

ΣΤΙΧΟΥΡΓΙΚΑ ΠΑΙΓΝΙΑ

(Συνέχεια καὶ τέλος. ἴδε προηγουμ. φύλλον.)

Ἀναστρέφοντα ἢ ἀνακυκλικὰ καλοῦνται τὰ ἔπη ἐκεῖνα, ἅπερ ἄνευ βλάβης τῆς ἐνοίας ἀναγινώσκονται διττῶς, ἥτοι οὐ μόνον κατὰ τὴν φυσικὴν τῶν λέξεων τάξιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἀντίστροφον, τῆς τελευταίας λέξεως ὡς πρώτης λογιζομένης, τῆς προτελευταίας ὡς δευτέρας καὶ οὕτω καθέξης. Ἐν τῇ ἑλληνικῇ Ἀθολογίᾳ περιέχονται ἐπτὰ τοιαῦτα δίστιχα ἐπιγράμματα Νικοδήμου τοῦ Ἡρακλεώτου καὶ ἐν Λεωνίδου τοῦ Ἀλεξανδρέως, οὗ καὶ ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν, ὡς ποιητῶν τῶν ἰσοψήφων. Ἴδου ἐν τούτων.

Ἀερόπτης δάκρυον διερῆς, καὶ λείψανα δειπνῶν
δύσνομα, καὶ ποινήν ἔγραφεν Ὀφελίων.

Ἐπερ δύναται ν' ἀναγνώσθῃ καὶ ἀναστροφάδην. «Ὀφελίων ἔγραφεν ποινήν, καὶ δύσνομα δειπνῶν λείψανα, καὶ διερῆς δάκρυον Ἀερόπτης.» Σημειωτέον ὅτι πρὸς ὑπερνήκησιν δυσχειριῶν τιῶν, ἃς ἐπαρουσίαζεν ἐν τισι τῶν ἐπιγράμμάτων ἢ ἀνακυκλικὴ ἀνάγνωσις, οἱ ποιηταὶ αὐτοῦ ἐπενόησαν τέχνασμα ὑπὲρ τὸ δέον ἀφελές. Τὰς προθέσεις καὶ τὰ ἄρθρα, ἅπερ ἐστενοχώρου αὐτοὺς μὴ ἐπιτασσόμενα, συνέπλεκον ἐν τερατώδει συνθέσει μετὰ τῶν ἐπομένων λέξεων, καὶ οὕτως ἔγραφον «τοντραγόπου ἐμέ Πᾶνα» («νύμφας ἐκθαλάμων ἄγομεν», ἐχειρῶν ἠγαγόμεν.) διότι οὕτως εὐδοῦται ἢ ἀνάστροφος ἀνάγνωσις, ἀναγινωσκομένου «Πᾶνα ἐμέ τὸν τραγόπου» κλπ. καὶ οὐχὶ «τραγόπου τόν» ἢ «χειρῶν ἐκ» κλπ.

Οἱ δὲ **καρκίνοι** ἢ **κατ' ἀναποδισμόν** στίχοι εἶνε τελειοποιήσεις τῶν ἀναστρεφόντων, ἀναγινωσκόμενοι καὶ κατὰ τὴν φυσικὴν τάξιν καὶ ἐκ δεξιῶν πρὸς ἀριστερά. Παῖσιος ὁ μικρός, ὁ τῶν ἠθικῶν καὶ πολιτικῶν γνωμῶν συλλογεύς, περὶ οὗ καὶ ἐν τοῖς ἐμπροσθεν ἐγένετο λόγος, γράφει περὶ τοῦ στιχουργικοῦ τούτου εἶδους τὰ ἐπόμενα.

Ἐγνώρισε, φιλομαθῆ, καὶ τὰ αἰνιγματώδη,
μάθε καὶ τὰ ἀκόλουθα. τούτῃσι τὰ τερπνώδη.
Τὸν πάγουρα ἑλληνιστὴ τὸν λέγουσι καρκίνον.
(τὴν ἐτυμολογίαν του εὐρέ την ἴς τὸν Βαζῆνον.)
Ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ ὁ πάγουρας βαδίζει,
λοξὰ κάνει τὴν κίνησιν, ὡς βούλεται γυρίζει.

Οἱ κάτω στίχοι, ὡς ὄρα, ποῦ λέγονται καρκίνοι, ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ γυρίζουν, ὡς ἐκεῖνοι. Τὸ τέλος κάνουνσιν ἀρχὴν καὶ τέλος τὴν ἀρχὴν τους, καὶ θάυμασον, ὡ ἄνθρωπε πολλὰ τὸν ποιητὴν τους.

Λέξιν, μέτρον καὶ συλλαβὴν ποτέ τους δὲν ἀλλάζουν, Τζέτζην τὸν τούτων ποιητὴν ποῖοι νὰ μὴ θαυμάζουν ;

Ποῖοι νὰ μὴ θαυμάζουν! Βεβαίως δὲν θὰ ἐλλείψωσιν οἱ θαυμασταὶ τοῦ ποιητοῦ τῶν καρκίνων, ἀφ' οὗ, κατὰ τι σφοδρὸν λόγιον, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ εὕρῃ ὁ μωρὸς θαυμαστὴν μωρότερον. Ὅμως τὸν τοιούτον θαυμασμὸν δὲν εἶναι δίκαιον νὰ καρπωθῇ ἀποκλειστικῶς ὁ Τζέτζης, πρὸς ὃν ἰδιάζουσιν φαίνεται τρέφει στοργὴν ὁ μικρὸς Παῖσιος. Τὴν δόξαν τῆς ποιήσεως τινῶν τῶν σωζομένων ἑλληνικῶν καρκίνων ἀμφισβητοῦσι πολλοί. Οὕτως οἱ ἐπόμενοι τρεῖς καρκίνοι ἀποδίδονται εἰς Ἰουλιανόν, ἄδελγον ἂν τὸν βασιλέα ἢ τῶν ἀπὸ ὑπάτων ἐπιγραμματοποιῶν.

Ἀθλήσας ἤδη πῶλε πηθήσας ἤλαθ.
Ἀμήσας ἄρδην, ὄροφφόρον ἤδρασα σῆμα.
Ἀλύσας ὄρην ἠνεμωμένην, ἔρωσα ἔψα.

Ὁ μόνος ἀνεκτὸς καρκίνος στίχος.

Νίψον ἀνομήματα μὴ μόναν ὄψιν,

ὁ ἐπιγεγραμμένος περὶ φιάλην ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀγίας Σοφίας, ἀναγράφεται ἐν τινι κώδικι ὡς ἔργον τοῦ κύρου Στυλίου, ἢ ὡς τινες διορθοῦσι Στουδίτου ἄλλοι πάλιν ποιητὴν τούτου λέγουσι Λέοντα τὸν φιλόσοφον. Ἀδέσποτος εἶναι ὁ ἐπόμενος καρκίνος, εἰς τὸν ἅγιον Διομήδην ἴσως ἀναφερόμενος, οὗ τὸν ναὸν ἐτίθει ὁ μέγας Κωνσταντῖνος καὶ ἐκκλώπισε Βασίλειος ὁ Μακεδών.

Ἦδη μοι Διὸς πηγὴ παρὰ σοί, Διομήδη.

Συλλήθδην δὲ πάντες οἱ ἐπόμενοι καρκίνοι ἀποδίδονται ὑπὸ τοῦ πρώτου ἐκδότου αὐτῶν, τοῦ Χίου Λέοντος τοῦ Ἀλλατίου, εἰς τὸν φιλόσοφον Λέοντα.

Σοφὸς ἐγωγε ἤδη ὦν ἄνω, χαρὰ
τῶν ἄνω, γελῶ τὰ κάτω, λέγων Ἄνω
τραχῶν ἂν ὦ, ἤδη ἐγωγε σφός, 4)

Ἦ ὄν, ἄναρχε, νόμον ἔχρανα νόσφ.
Σοὶ τῷ φωτὶ σοφὸς ἴτω Φώτιος.
Νῶ ἑλατά, μὴ ὀνητά, σοφὸς ἄτη, νοήματα Λέων.
Νοτῶ, σὺ ὅς ἢ ἴαμα, Ἰησοῦ, σῶσον.
Νίψον ἀνομήματα, μὴ μόναν ὄψιν.
Ἐπερ σὰ παρὰ χεῖλῃ, Ἦλιε, χαρὰ πᾶσα βεῖ.

4) Οἱ ἐκδοταὶ τῆς Ἀθολογίας ὑπολαμβάνουσι ταῦτα ἄμετρα πῆθανῶς ὅμως εἶναι κακοὶ λαμβνικοὶ τρίμετροι.

Νόμον ὁ κοινὸς ἔχε σὸν οἰκονόμον.
 ἴτε τάφῳ, σὺ δ' ἔδυσ ἠ φατέ τί.
 Ἄμῳς, ἴασαι νόσον, ἴασαι σῶμα.
 Σάρκας, ἄς εἶλες, ἀναξ, ἔσω ὡς ἔξανας ἐλίεσας ἄκρας.
 Σὸς εἰμι, τίμιε, σὸς.
 Ἄβᾶ, φάγε μέγα φάβα.
 Ἄ γένος ἐμόν, ἐν φᾶ μέσον ἐγώ.
 Ἄναθάσαστε τὰ σάβανα.
 Νοσῶ, Σῶτερ, ὑπὸ πυρετῶ, σῶσον.
 Ἐρεῖς ὁ ἐν Σάμῳ Θωμᾶς νέος ἱερέ.
 Ἄναξ ἐτάκη ἄττα ἢ κατέξανα.
 Νομικῶς ἀββᾶς ἐξέλεξε Σάββας ὤκιμον.
 Εἰπέ, σὸν αἶμα Δαμιανὸς ἐπιε.
 Σοφά τε καὶ μῆ, γῆ μία καὶ τάφος.
 Εἶπεν ἄφρων Ὅρφανέ, πιε.
 Εἰς ὅλα καλὸς εἶ. ¹⁾
 Ἄ πόρτη πρέδετε δέρπη τρόφω.
 Νοτίς ἔβαλε σοφός, ἔλαθε σῖτον.
 Ἐλε ἐμέ, σοφέ, νέφος ἐμέ ἔλε.

Τὸν ποιητὴν τῶν καρκίνων τούτων λέγουσι
 τινες, ὅτι δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν πρὸς Λέοντα
 τὸν βασιλέα, διότι οἱ κώδικες γράφουσι Λέοντος
 τοῦ φιλοσόφου, μὴ προστιθέντες (καὶ βασιλέως.)
 Τὸ ἐπιχείρημα δὲν εἶνε πολὺ πειστικόν. Λέων
 ὁ βασιλεὺς πολλαχοῦ ἀποκαλεῖται ἀπλῶς ὁ φι-
 λόσοφος, ἢ ὁ σοφός. Ἄλλως δ' οἱ καρκίνοι δὲν
 εἶναι ἔργα ἀνάξια τοῦ φιλοσόφου βασιλέως, ὃν ἡ
 μέριμνα περὶ τῆς κυβερνήσεως τοῦ κράτους του
 δὲν ἀπησχόλει ὅσον ἡ περὶ τῆς μελλούσης τύχης
 αὐτοῦ. Ὁ γράψας τοὺς «χρησμούς» ἠδύνατο νὰ
 γράψῃ καὶ τοὺς καρκίνους. Ὁ δὲ καρκίνος

Ἄ πόρτη πρέδετε δέρπη τρόφω,
 εἶνε ἂν μὴ ὑπέρτερος τοῦλάχιστον ὁμοῦ ἐφάμιλλ-
 λος τῇ ἐπομένῃ στροφῇ τῶν χρησμών, ὧν ποιη-
 τῆς θεωρεῖται ὁ σοφός αὐτοκράτωρ.

Ἦτον θῆτα μάθε πῆττα·
 θῆτα ἦτο νοῦν οὐκ εἶχεν·
 ἀλλὰ θέσε πῆττα ἦτον·
 εἰ καὶ ξύλα φέρουσιν γε,
 τοῦ ἀνάψαι καὶ ζυμῶσαι,
 καὶ τὴν πῆττα νὰ τὴν πλάσσων.
 Ἄ παπαί! καὶ ἡ πῆττα χάθη! ²⁾

Ποσάκις ἡ ποίησις τῶν καρκίνων δὲν θὰ ἐνε-
 στάλαξε βάλσαμον παρηγορίας εἰς τὴν καρδίαν
 τοῦ Λέοντος ἐν δειναῖς συμφοραῖς τῶν ὑπηκόων!
 Ἡ χαρὰ, ἣν θὰ ἠσθάνθη, ὅτε κατώρθωσε νὰ
 γράψῃ τὸν στίχον

Ἄβᾶ, φάγε μέγα φάβα,

ὑποθέτομεν ὅτι θὰ συνεκέρασε τὴν θλίψιν, τὴν
 ἐκ λυπηροῦ ἀγγέλου περὶ νίκης τινὸς τῶν Βουλ-
 γάρων ἢ τῶν Ῥώσων. Μανθάνων δ' ὅτι οἱ Ἄρα-
 βες πειραταὶ ἐφόνευσαν στρατιώτας του, θὰ
 παρεμυθεῖτο ἴσως δυνάμενος ἀνακράξῃ καρκι-
 νικῶς,

Ἄναθάσαστε τὰ σάβανα!

Τὸν Λέοντα καὶ τοὺς ἄλλους τῶν καρκίνων
 κατασκευαστὰς ὑπερηκόντισαν κατὰ τὴν τέχνην

¹⁾ Οἱ ἐκδόται νομίζουσιν, ὅτι ὁ καρκίνος οὗτος εἶναι ἐ-
 φθαρμένος καὶ ἀτελής, διότι γράφουσιν «εἰς ὅλα καλὸς εἶ,
 καλὸς εἶ...» Διορθοῦται ὁμοῦ διαγραφομένων τῶν δύο
 τελευταίων λέξεων.

²⁾ Ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 551 χειρογράφου ἑλληνικοῦ κώδικος
 τῆς ἐν Μονάχῳ βιβλιοθήκης φ. 290^α.

οἱ λατινιστὶ γράψαντες τοιοῦτους. Δὲν εἶναι δ' οἱ
 λατινικοὶ καρκίνοι ὡς οἱ πλείστοι τῶν ἑλληνικῶν
 ἀκατάληπτον σύρραμα λέξεων, ἀλλ' ἔχουσι καὶ
 ἔνοιαν καὶ μέτρον. Ὁ παλαιότατος λατινικὸς
 καρκίνος εὔρηται ἐν ἐπιγραφῇ τῆς Πομπηῆας
 (Corpus inscr. latinarum IV 2400^α). Πα-
 λαῖον λέγει ὁ κατὰ τὸν πέμπτον αἰῶνα μ. Χ.
 ζήσας ποιητῆς καὶ ἐπιστολογράφος Σιδώνιος
 Ἀπολλινάρις καὶ τὸν καρκινικὸν τούτον στίχον

Roma tibi subito motibus ibit amor.

Ἡ αὐτὴ δὲ λατινικὴ λέξις (versus recur-
 rentes) δηλοῖ τοὺς καρκίνους καὶ τοὺς ἀντιστρέ-
 φοντας ἢ ἀνακυκλικούς. Ὁ Σιδώνιος Ἀπολλι-
 νάρις παρατίθησι δίστιχον ἐλεγειακὸν ἐπιγραμμά-
 του, ὅπερ ἀναστροφάδην ἀναγινωσκόμενον διατη-
 ρεῖ τὸ αὐτὸ μέτρον. Συνήθως δὲ τῶν λατινικῶν
 ἀνακυκλικῶν ἢ ἀπὸ τοῦ τέλους ἀνάγνωσις παρέχει
 ἔνοιαν ἀντίστροφον τῆς ἐκ τῆς ὀρθῆς ἀναγνώ-
 σεως προκυπτούσης. Οὕτω τὸν ὑπὸ τῶν καθολι-
 κῶν λεγόμενον στίχον

Patrum dicta probo, nec sacris belligerabo.

ἀνέστρεφον οἱ τάντιθέτα πρεσβεύοντες διαμαρ-
 τυρόμενοι οὕτω

Belligerabo sacris, nec probo dicta patrum.

Ὡς δὲ μαρτυρεῖ ὁ Tabourot, ὁ μοναχὸς Ἰάκω-
 βος Percher ἐζωγράφητε ἐν τῷ παρεκκλησίῳ
 του παρὰ τὸ Dijon ἄγγελον καὶ διάβολον κρα-
 τοῦντας ἐκατέρωθεν δέλτον, ἐπιγεγραμμένον ἐ-
 χουσαν ὀκτάστιχον λατινικόν. Καὶ ὑπὸ μὲν τὴν
 εἰκόνα τοῦ ἀγγέλου ἔγραψε· «ὀρθῶς ἀναγινώσκων
 σφῆσαι»· ὑπὸ δὲ τὴν τοῦ διαβόλου· «ἀνα-
 στροφάδην ἀναγινώσκων κολάζεσαι»· Διότι τὸ
 ἐπίγραμμα ὀρθῶς μὲν ἀναγινωσκόμενον περιεῖχε
 νουθεσίας τοῦ ἀγγέλου, ἀναστροφάδην δὲ σατα-
 νικὰς συμβουλὰς.

Οἱ λατινικοὶ καρκίνοι καὶ οἱ ἀνακυκλικοὶ στί-
 χοι εἰσὶ πολυπληθέστεροι τῶν ἑλληνικῶν, ἂν συν-
 υπολογίσωμεν καὶ τοὺς ὑπὸ διαφόρων λογίων
 κατὰ τὸν μεσαῖωνα καὶ τοὺς νεωτέρους χρόνους
 ποιηθέντας. Διατηροῦμεν ὁμοῦ οἱ Ἕλληνες τὴν
 ἀριθμητικὴν ὑπεροχὴν, ἂν προσθέσωμεν εἰς τοὺς
 παλαιούς καρκίνους καὶ τοὺς μετὰ κόπων καὶ
 μόχθων κατασκευασθέντας ὑπὸ τοῦ ἱερομονάχου
 Ἀμβροσίου τοῦ Παμπέρεως. Οὗτος ἐν ἔτει 1802
 ἐξέδωκεν ἐν Βιέννῃ «Ποίημα καρκινικὸν μετὰ
 » σχολίων, καὶ τῶν περιεχομένων αὐτῷ ἱστορι-
 » ῶν, εἰς πλείστην ὠφέλειαν τοῖς ἀκριβῶς καὶ
 » μετὰ προσηκούσης προσοχῆς αὐτὸ μετιούσι». Τὸ
 ποίημα τοῦτο, ἐκ στίχων καρκινικῶν 416 ἐν ὅλῳ
 ἀποτελούμενον, θέμα ἔχει· «Τίνας ἂν εἶπε λό-
 » γους Αἰκατερίνη ἑ' αὐτοκρατορίσσα πασῶν
 » τῶν Ῥωσιῶν, ἐστρατεύσασα κατὰ τοῦ Λέ-
 » χου». Ὡσεὶ δὲ μὴ ἤρουν τόσοι καρκίνοι, ὁ ποι-
 ῆσας τούτους ἱερομόναχος προσέθηκε καὶ ἄλλους
 51 στίχους ἐπιγραμμάτων καὶ 36 καρκινικῆς

ἀφιερώσεως εἰς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ῥωσσίας Ἀλέξανδρον τὸν Α'. Ἀγνοοῦμεν ἂν ὁ τσάρος ἐκολλακεύθη πολὺ ἐκ τῆς καινοφανοῦς ἀφιερώσεως, ἧς ἕκαστος στίχος δίκην ἀμφιπάτητος διπλῆν ἔχει ἐγκωμιαστικὴν ὄψιν· βεβαίως ὁμοίως οὔτε ἐκείνος, οὔτε κἀνεὶς ἐκ τῶν σοφῶν τῆς εὐρείας αὐτοκρατορίας του, θὰ ἠδυνήθησαν νὰ ἐνοήσωσιν ἓνα κἀν στίχον τῆς ἀφιερώσεως ἢ τῶν πέπλασμένων καρκινικῶν λόγων τῆς αὐτοκρατείας. Τοῦτο συναισθανόμενος κἄπως καὶ ὁ ποιητὴς συνέστησε τοῖς ἀναγνώσταις ἐν αὐτῇ τῇ ἐπιγραφῇ τὴν «μετὰ προσηκούσης προσοχῆς» μελέτην τοῦ ἔργου του, ὑποσχόμενος πρὸς ἀνταμοιβὴν πλείστην τὴν ἐκ ταύτης ὠφέλειαν, προσέθηκε δὲ καὶ ὑφ' ἑκάστον στίχον σχόλια ἐρμηνευτικά, ἐν οἷς προσποιούμενος ὅτι ἐξηγεῖ τὰ ἀνεξήγητα καὶ ἀσυνάρτητα, ὑποδηλοῖ οὐχὶ τί λέγει, ἀλλὰ μᾶλλον τί προετίθετο νὰ εἴπῃ. "Ὅπως παραχόμεν ἐννοιοῦν τινα τῶν τε καρκινικῶν στίχων τοῦ Παμπέρεως καὶ τῆς ἐρμηνευτικῆς μεθοδου αὐτοῦ, παραθέτομεν ὧδε τοὺς δύο πρώτους τοῦ ποιήματος στίχους.

Ρυπαρά, ἄνομα τά, ἄτα μόνα, ἄρα πῦρ.
Ἐθνη, ἣ νομῆ πᾶσα πημονὴ ἦνθε.

Σχόλια : 1. Ὡς μιὰρὰ καὶ βέβηλα ὦν ἀκήκοα! ἠλίχης γέμει ἀσεβείας ἢ προὔπτος αὐτῆ καὶ ἄθεσμος ζημία! πυρὸς ἄντικρυς μόνου δεῖται πρὸς ἄμυναν. ("Ἐστὶ δὲ τὸ σχῆμα ἀσύδμετον.)

2. Ἀνωτέρω περιήλγει, καὶ οἰοεὶ ἐπωδύρετο, βεβλημένη τῇ λύπῃ τῆς συμφορᾶς· ἐνταῦθα δὲ τὸν τὴν ἀφορμὴν παρασχόντα αἰτιωμένην, ἐκ τῆς αὐτοῦ ἐπιπλαθοῦς ἀρχῆς πάντα τὰ κακὰ ἀναφῦναι μαρτυρεῖται."

Τὰ περιεργότατα ἀναντιρρήτως τῶν στιχουργικῶν παιγνίων εἰσὶ τὰ **τεχνοπαίγνια**, ἐν οἷς τὸ μῆκος καὶ ἡ διάταξις τῶν στίχων ἀπαρτίζουσι σχῆμα ἔχον σχέσιν πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ ποιήματος. Τοιοῦτων τεχνοπαιγνίων τέσσαρα ὅλα βιβλία συνέθετο Σιμμίας ὁ Ῥόδιος, γραμματικὸς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ζήσας περὶ τὸ 300 π. Χ. Ὁμοίαι ἐποίησε καὶ ὁ συμπολίτης καὶ σύγχρονος τοῦ Σιμμίου Δωσιάδας. Καὶ τοῦ μὲν Σιμμίου σώζονται δύο τεχνοπαίγνια, ὁ *πέλεκυς* καὶ αἱ *πτέρυγες Ἐρωτος*· ὁ πέλεκυς ἐκλήθη οὕτω «ἐπεὶ κατὰ μίμησιν πελέκειος συντέθειται,» ἀπεικάζων πέλεκυν ἀμφίστομον. Ἀποτελεῖται ἐκ στίχων δώδεκα, ὦν μείζονες ὁ πρῶτος καὶ ὁ τελευταῖος, χωριαμβικοί ἐξάμετροι καταληκτικοί, ἐλάσσονες δ' ὁ ἕκτος καὶ ὁ ἑβδομος, μονόμετρος ἰαμβικός καταληκτικὸς ὢν. Τὸ ποίημα ἀναγινώσκειται συναπτομένων τῶν ταυτομέτρων καὶ ἰσοσυλλάβων στίχων, ἦτοι τοῦ πρώτου μετὰ τοῦ τελευταίου, τοῦ δευτέρου μετὰ τοῦ προτελευταίου καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἐκ δώδεκα ὁμοίως στίχων ἀποτελοῦνται καὶ αἱ Πτέρυγες Ἐρωτος τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ, κατὰ τὸ αὐτὸ σύστημα πεποιημένα.

Τοῦ δὲ Δωσιάδου περιεσώθησαν δύο βωμοί, ὧν τὸν ἕτερον παρατίθεμεν ὧδε·

Ὅλος οὐ με λιβρὸς ἱρῶν
Λιβάδεσσιν, οἶα κάχλην
Ἰπὸ φοινίησι τέγγει·
Μαύλιες δ' ὑπερθε πέτρης Ναξίας θοοῦμεναι
Παμάτων φείδοντο Πανός· οὐ στροβίλων λιγυῖ
Ἰξὸς εὐώδης μελαίνης τρεχένων με Νυσιῶν.
Ἔς γάρ βωμόν ὄρῃς με μῆτε χρυσοῦ
Πλίνθοις, μητ' Ἀλύθης παγέντα βάλους·
Οὐδ' ὄν Κυνθογενῆς ἔτευξε φύτλην,
Λαβῶν τὰ μηκᾶδων κέρα,
Λισσαῖσιν ἀμφὶ δειράσιν
Ὅσσαί νέμονται Κυνθίαις
Ἰσόροπος πέλοιτό μοι.
Σὺν Οὐρανοῦ γάρ ἐκτόνος
Εἰνάς μ' ἔτευξε γηγενῆς·
Τῶν δ' ἀείζων τέχνην
Ἐνευσε πάμπας ἀφθίτων.
Σὺ δ' ὦ πῶν κρήνηθεν, ἦν
Ἰνις κόλαψε Γοργόνος
Θύοις τ' ἐπισπένδοις τέ μοι
Ἰμηττιαδᾶν πολὺ λαροτέρην
Σπονδῆν· ἄδην ἴθι δὴ θαρσέων
Ἔς ἐμὴν τεύξιν· καθαρὸς γάρ ἐγὼ
Ἰὸν ἰέντων τέρων, οἶα κέκευθ' ἐκεῖνος
Ἄμφι νέαις θρηκίαις, ὄν σχεδόνθεν Μυρίνης.
Σοί, Τριπάτωρ, πορφυρέου φῶρ ἀνέθηκε κριοῦ.

Ὡς βλέπει ἕκαστος, ὁ Δωσιάδης μὴ ἀκούμενος εἰς τὰς ἀρχιτεκτονικὰς δυσκολίας τοῦ ποιήματος του, προσέθηκε καὶ τὴν ἐκ τῆς ἀκροστιχίδος. Ἐκ τῆς ἀκροστιχίδος δὲ ταύτης «Ὀλύμπιε, πολλοῖς ἔτεσι θύσειας!» εἰκάζομεν ὅτι τὸ ποίημα ἐστάλη εἰς φίλον ἐν εἶδει συγχαρητηρίου, ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῶν γενεθλίων του, ἢ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Κρονίων.

Ἄλλα τεχνοπαίγνια γνωστὰ ἡμῖν εἰσὶν ἢ εἰς τὸν Θεόκριτον ἀποδιδόμενη Σύριγγξ, πεποιημένη ἐν σχήματι τῆς σύριγγος τοῦ Πανός, καὶ τὸ ὦδον *Χελιδόνος*, ὅπερ ἄλλοι μὲν λέγουσι ποίημα Βησαντίνου τοῦ Ῥοδίου, ἄλλοι τοῦ Δωσιάδα καὶ ἄλλοι τοῦ Σιμμίου.

Πλὴν τῶν τεχνοπαιγνίων τοῦ Σιμμίου, τὰ λοιπὰ ἔχουσι γλῶσσαν στρυφνὴν, σκοτεινὴν καὶ κακοζήλον, δικαίως δ' ὁ Λουκιανὸς καλεῖ τὸν Δωσιάδην κακοδαίμονα τὴν φωνήν. Οἱ ποιηταὶ τούτων προσεπάθον ἰδίως νὰ διαγράψωσιν ἐπιτυχῶς τὸ ἐπιζητούμενον σχῆμα, ἀδιαφοροῦντες περὶ τοῦ περιεχομένου. Ἄν οἱ βωμοὶ εἶναι ἀρχιτεκτονικῶς ἄψογοι, καὶ τὰ ὦα τῶν χελιδόνων φυσιολογικῶς ἀνεπίληπτα, οὔτε αἱ ἐννοιαὶ ὁμοίως, οὔτε ἡ γλῶσσα, οὔτε τὸ μέτρον εἶναι ἀνεκτά.

Κατὰ μίμησιν τῶν Ἑλλήνων ἠσχολήθη εἰς τοιαῦτα τεχνοπαίγνια ὁ ἐπὶ Κωνσταντίνου ζήσας Ῥωμαῖος ποιητὴς Πόπλιος Ὀπτατιανὸς Πορφύριος, ὅστις ἐποίησεν ἐπίσης ἓνα βωμόν, μίαν Σύριγγα καὶ ἓν Ὅργανον. Ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων ὁ διάσημος Γάλλος συγγραφεὺς Ῥαβελαι ἐν τῷ *Partagronέλω* παρεβάλλει μίαν δέησιν εἰς τὴν θεῖαν φιάλην ἐν σχήματι φιάλης καὶ ἓν ἕτερον ποίημα ἐν σχήματι ποτηρίου. Δύο ὅμοια ποιήματα ἦτοι φιάλην καὶ κύπελλον, ἀλλὰ τεχνικώτερα τὸ

σχῆμα ἐστιχοῦργησέν ἕτερος Γάλλος, ὁ Panard. Βωμούς δὲ κατὰ μίμησιν τῶν τοῦ Δωσιάδα ποιηθέντας ὑπὸ τινος τῶν ἡμετέρων λογίων, ἐδημοσίευσεν ὁ Ἀσώπιος ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν καὶ συγγραφέων.

Ταῦτά εἰσι τὰ γνωστά ἡμῖν εἶδη τῶν στιχοῦργικῶν παιγνίων, ὅσα ἢ πρὸς χαριεντισμόν, ἢ παρεκτραπέντες τῶν κανόνων τῆς ποιητικῆς τέχνης καὶ τὴν αἴσθησιν τοῦ καλοῦ ἀπολέσαντες ἐπενόησαν ποιηταὶ ἢ στιχοῦργοί. Ὀφείλεται δ' ἢ ἐπίνοια πάντων τῶν εἰδῶν τούτων εἰς Ἑλληνας, ὧν τὴν εὐθύνην διὰ τὰ κακόζηλα καὶ ἀποφώλια ἐξ αὐτῶν ἐλαφρύνει ἢ προθυμία τῶν λοιπῶν λαῶν πρὸς δουλικὴν τούτων μίμησιν καὶ ἐπανάληψιν.

N. Γ. Π.

ΔΥΣΤΗΝΟΣ ΙΑΚΩΒΟΣ!

Ἦτο κύων μικρὸς, ἰσχνὸς καὶ λευκός, ἔχων μακρὰς καὶ λεπτὰς τρίχας, κεκομμένα ὦτα, μαύρην κηλίδα ἄνωθεν τοῦ ἐνὸς ὀφθαλμοῦ, καὶ ἡμίσειαν μόνον οὐρανὸν τὰς ἐσπέρας, περὶ τὸ λυκόφως, ἤρευνα κατὰ μῆκος τῶν ῥυάκων ἀπάσας τὰς γωνίας εἰς ἃς οἱ πτωχοὶ ῥίπτουσι τὰ λείψανα τοῦ φαγητοῦ αὐτῶν. Ἄν δὲν ἐζήτηε μόνος τὴν τροφήν του, βεβαίως θὰ ἐτρέφετο κάκιστα, διότι ἂν καὶ ὁ κύριός του τὸν ἡγάπα ὡς θὰ ἡγάπα τὸν ἥλιον ἂν οἱ τυφλοὶ ὀφθαλμοὶ του ἠδύναντο νὰ τὸν ἴδωσιν, ἂν καὶ τὸν ἐλάτρευεν ὡς ἐλάτρευε τὴν μνήμην τῆς συζυγοῦ, τῆς θυγατρὸς καὶ τῆς ἐγγονῆς του, ἐν τούτοις ὁ δυστυχὴς μόνον ἀγάπην εἶχε νὰ τῷ προσφέρῃ. Ἄλλ' ὅσον ἰσχυρὰ καὶ ἂν ἦνε ἡ ἀγάπη, μὲ αὐτὴν οὔτε μίαν οὐγγίαν ἄρτου δύναται ν' ἀγοράσῃ τις οὔτε ἐν ὅστοῦν διὰ πτωχὸν πειναλέον κύνα νὰ εὔρη.

Ὁ Καλέβ ἦτο τυφλὸς ἀπὸ εἰκοσι καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν. Καλὸς καὶ ῥωμαλέος ἐργάτης, οὐδέποτε ἐκάθησεν εἰς τὴν τράπεζάν του χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ἐπ' αὐτῆς φαγητόν, καὶ οὐδέποτε ἡ ἐστία του ἐστερήθη πυρός. Τὰ πάντα ἔβαινον καλῶς κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη. Νυμφευθεὶς ὑγιᾶ νέαν, ἀπέκτησεν ἐξ αὐτῆς ὠραῖον κοράσιον, ἔχον ξανθὴν κόμην καὶ κυανοὺς ὀφθαλμούς, τὸ ὅποιον ὠνόμασε Μάρθαν, πάντες ὅμως τὸ ἐκάλουν Ματῆ. Πράγματι, τὸ ὑποκοριστικὸν τοῦτο ὄνομα κάλλιστα ἤρμοζεν εἰς τὸ χάριεν ἐκεῖνο πλάσμα. Ἡ Ματῆ ἐστάλη εἰς τὸ σχολεῖον, ἔνθα ἔμαθε νὰ κεντᾶ καὶ νὰ ῥάπτῃ. Δὲν ἐφαίνετο γεννηθεῖσα, ὡς ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ της, διὰ τὰς χονδρὰς ἐργασίας. Ὁ Θεὸς προφανῶς τῇ ἐπεφύλασε γλυκυτέραν ζωὴν. Ἄν δὲ ἡμέραν τινα, ὅταν οἱ γέροντες γονεῖς της δὲν θὰ ἠδύναντο πλέον νὰ ἐργάζωνται δι' αὐτήν, ἐπαρουσιάζετο καλὸς νέος ἄξιος αὐτῆς, θὰ τῷ τὴν ἐδίδον μετὰ τῆς εὐχῆς των.

Ἄλλὰ πρὶν ἢ ἡ Ματῆ γείνη δεκαετίς, πρὶν ἢ ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ αὐτῆς προτεγγίσωσι τὰ ὄρια τοῦ γήρατος, ἐπῆλθεν ἡ μεγάλη συμφορὰ τοῦ Καλέβ. Ἐξερράγη μεγάλη πυρκαϊὰ ἐν τῷ ἐργοστασίῳ ἔνθα εἰργάζετο, καὶ ὁ Καλέβ, ἐν τῷ ζήλῳ αὐτοῦ ὅπως διασώσῃ τὴν περιουσίαν τοῦ κυρίου του ἔκαυσε σοβαρῶς τὸ πρόσωπον, τοὺς βραχίονας καὶ τὸ στῆθος του. Μετηνέχθη εἰς τὸ νοσοκομεῖον, ἔνθα ἐπεριποιήθησαν αὐτόν, μετὰ ἓνα δὲ μῆνα ἐξῆλθε θεραπευθεὶς μὲν τὰ μέλη καὶ τὸ πρόσωπον, ἀλλὰ τυφλός.

Πόσον θὰ ἔκλαιεν ἡ σύζυγός του ἂν εἶχε καιρόν! Ἄλλ' ὁ καιρὸς εἶνε χρήμα, καὶ ἤρξατο ἐργαζομένη ὅπως κερδίξῃ τὸν ἐπιούσιον ἄρτον. Ἡ μικρὰ Ματῆ ἔπαυσε πλέον κεντῶσα καὶ ἤρξατο ῥάπτουσα, διότι ῥάπτουσα διὰ τοὺς πτωχοὺς γείτονας ἠδύνατο νὰ κερδίξῃ ὀλίγα χρήματα.

Τοῦτο ἐξηκολούθησεν ἐπὶ δέκα ἔτη. Ὁ Καλέβ, ἀναλαβὼν ἔργα οἰκοκυρᾶς, ἠτοιμάζεε τὸ λιτὸν γεῦμα τῆς οικογενείας, καὶ ἐτακτοποίηε τὰ τῆς οἰκίας ἐφ' ὅσον ἠδύνατο. Ἀπ' ἐναντίας αἱ γυναῖκες ἐγένοντο ἄνδρες, ὡς συμβαίνει συνήθως κατὰ τὰς τοιαύτας περιστάσεις. Ἐργαζόμεναι ἐκέρδιζον, ἐκ δὲ τοῦ κέρδους αὐτῶν, μολονότι οἱ καιροὶ ἦσαν δύσκολοι, ἠδύναντο ἐνίοτε νὰ βοηθῶσιν ἀδελφόν τινα ἢ ἀδελφὴν δυστυχεστέραν αὐτῶν.

Ἐπῆλθεν εἴτα ἐτέρα μεταβολή. Ἐπιδημία πυρετοῦ ἐνέσκηψεν ἐν τῇ συνοικίᾳ πρῶτον δ' αὐτοῦ θῦμα ὑπῆρξεν ἡ δυστυχὴς μήτηρ. Ὁ Καλέβ ἦτο ἀπηλπισμένος. Ἡ Ματῆ ἀφοῦ ἔχουσε ποταμούς δακρύων ἐπανελάβεε τὴν ἐργασίαν αὐτῆς, ἀλλὰ μὲ ὀλιγώτερον ζῆλον. Ὁ Καλέβ μετέβαινε ψηλαφῶν ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν, ἐπαιτῶν ἐργασίαν, καὶ προτείνων νὰ πράττῃ ὅ,τι δήποτε ἀντὶ ἐξ πενῶν καθ' ἐκάστην. «Ἦτο, ἔλεγε, δυνατὸς ὡς γίγας. — Ἀληθὲς τοῦτο, ἐπανελάμβανεν ὁ κόσμος· ἀλλὰ τυφλὸς γίγας εἰς οὐδὲν χρησιμεύει, καὶ εἴμεθα τόσοι πτωχοί, ὥστε δὲν δύναμεθα νὰ χάνωμεν ἐξ πένας καθ' ἐκάστην.»

— Θὰ ὑπάγω εἰς τὸ Πτωχοκομεῖον, εἶπεν ὁ Καλέβ· δὲν θέλω νὰ λέγουν ὅτι ζῶ, χωρὶς νὰ κάμνω τίποτα, ἀπὸ τὴν ἐργασίαν τῆς θυγατρὸς μου.

Τότε ἡ Ματῆ ἐνηγκαλισθὲ τὰ γόνατά του, ἰκετεύουσα αὐτόν νὰ μὴ τὴν ἐγκαταλείψῃ, δακρυροῦσα δὲ τῷ ἐνεπιστεύθη μουσικόν, τὸ ὅποιον δὲν εἶχε τολμήσει νὰ ἐμπιστευθῇ πρὸς τὴν θανούσαν μητέρα της· εἶχε νυμφευθῆ κρυφίως ἓνα ὠραῖον νέον, ὅστις τὴν ἐγκατέλειψε χωρὶς νὰ εἶπῃ τοῦ μετέβαινε, καὶ χωρὶς νὰ τὴν πείσῃ κἄν ὅτι τὸ ὄνομα ὑπὸ τὸ ὅποιον εἶχε νυμφευθῆ ἦτο ἰδικίον του.

Τοῦτο διὰ τὸν Καλέβ ὑπῆρξε νέον τραῦμα καὶ νέα εὐκαιρία νὰ καταρασθῇ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐτυφλώθη.